

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»**

С. І. КОВШК

**САМОСТІЙНА ПІДГОТОВКА
СТУДЕНТІВ
З ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ**

**методичні рекомендації для студентів-філологів
заочної форми навчання**

Кривий Ріг – 2013

Самостійна підготовка студентів з теорії літератури: методичні рекомендації / Світлана Ковпик. – Кривий Ріг, 2013. – 48 с.

Мета методичних рекомендацій полягає у тому, щоб дати студентові найзагальніші поняття про способи і шляхи самостійного вивчення курсу «Теорія літератури» в педагогічному інституті, ознайомити із зразками нестандартного, а часом і концептуального осмислення суті, змісту, ознак та функцій деяких літературознавчих понять.

Рецензенти:

- доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії літератури та компаративістики (ДВНЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка») **О.А. ГАЛИЧ**;
- доктор філологічних наук, доцент, кафедра світової літератури (Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка) **Г.П. САБАТ**;
- кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та світової літератур (КПІ ДВНЗ «Криворізький національний університет») **Ж.М. СВІРСЬКА**.

*Рекомендовано до друку на засіданні кафедри української та світової літератур
КПІ ДВНЗ «Криворізький національний університет»
(протокол № 4 від 23 листопада 2012 р).*

*Рекомендовано до друку вченою радою КПІ ДВНЗ «Криворізький національний
університет» (протокол № 5 від 13 грудня 2012 р.).*

ЗМІСТ

Вступ	4
Самостійне осмислення особливостей структури і завдань курсу «теорія літератури»	8
Самостійна робота з питань осмислення методології творчості письменника	15
Робота з підручниками, посібниками з «Теорії літератури» та літературознавчими енциклопедіями, тлумачними тезаурусами	22
Самоперевірка знань з теорії літератури	27
Список літератури до курсу «Теорія літератури»	30

ВСТУП

Самостійна та індивідуальна робота студентів – це ті форми навчального процесу у ВНЗ, що є основними засобами оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних занять.

Про вагомість самостійної роботи студентів сказано й написано дуже багато (Г. Ключек, О. Турган, О. Галич), але на нинішньому етапі це форма учіння стає релевантною, а особливо драматичною для студентів-заочників.

Відомо, що навчальні курси «Вступ до літературознавства» і «Теорія літератури», котрі читаються на філологічних факультетах вищих педагогічних закладів загалом задовільно готували майбутніх учителів і викладачів літературних дисциплін. І все-таки стосовно курсу теорії літератури, котрий не просто логічно завершує підготовку студентів, узагальнюючи й абстрагуючи процес їхнього мислення, а й готує до аналітичного інтерпретування як конкретних творів і творчих спадків, так і багатьох інших літературних та суто літературознавчих факторів, явищ, процесів і проблем. До того ж, нова організація навчального процесу вищих закладів України (маються на увазі постійні і майже систематичні скорочення кількості аудиторних годин) спонукає до посиленої уваги і викладачів, і студентів до форм і способів самостійного вивчення студентами навчального матеріалу, чим ставить перед ними низку давніх і нових проблем: коли і як саме необхідно знайомитися зі змістом монографій, підручників і посібників з теорії літератури; як підготувати себе до найвищого, суто теоретичного, рівня мислення й мовлення під час різних форм занять; які способи роботи з термінологічною базою, як вільно володіти термінологічним апаратом з літературознавства; як, які саме і чому підручники з теорії літератури варто опрацювати в першу чергу; які принципи визначення та критерії диференціації й класифікації літературних явищ і процесів потрібно обирати за основні.

Ці та інші питання неодмінно й постійно виникають у свідомості студентів, адже викладач просто не встигає розкрити їх під час занять.

Розуміючи той факт, що у дисертаційно-монографічних та інших працях наводяться переважно доказові й вивірені логікою мислення знання,

концепції та інтерпретації досліджуваного, автори й укладачі підручників все-таки подають передусім «вистояні» й «аксіоматичні» знання, назавжди вказуючи на «першоджерела» та «джерела», нерідко ставлячи під сумнів істинність ґрунтовно доведених положень і висновків авторів цих праць.

Саме з цих причин студент має основну увагу приділяти, як правило, лекціям і посібникам з теорії літератури, хоча тут на заваді і викладачам, і студентам нерідко стають ті світоглядно-історичні принципи, позиції і точки зору (погляди), виходячи з яких і дослідники, і автори чи укладачі навчальної літератури, сприймали, інтерпретували й оцінювали та подавали потрібні сучасному студентові, а потім і майбутньому спеціалістові знання. Звичайно, основними джерелами знань були, є і будуть підручники – на цьому зупинимось спеціально, але завжди значно «ближче» і до часу навчання, і до характеру та завдання навчання студента був і залишається зміст навчально-методичних посібників, адже він завжди розраховується на конкретно-тематичне мислення і на конкретний процес навчання з урахуванням спеціальності чи спеціалізації факультету ВНЗ, тобто на порушення й вирішення спеціальних завдань, а тому зміст посібників і особливо методичних рекомендацій може носити й помітно конкретизований матеріал, суб'єктивний і вибірково-ситуаційний характер.

Позитивними факторами більшості таких джерел з теорії літератури є те, що в них розробляються ті основні теми курсів, які заплановані в «робочих програмах», а, перш за все, ті, котрі виносяться на самостійне вивчення студентами. Та вже той факт, що автори або укладачі посібників і рекомендацій керуються саме «робочими» (а не стандартними) програмами, студенту доводиться опановувати матеріал, передбачений конкретним викладачем. А це значить, що постає проблема необхідності навчально-методичного посібника або (як у даному випадку) більш-менш розгорнутих рекомендацій, які б сприяли самостійній роботі студента на всіх етапах і при всіх основних формах навчання. Саме такий зміст і об'єкт рекомендацій зумовлюється нині все новими й новими вимогами і постійним оновленням наукових видань з обраного курсу, що також вимагає від студента вміння самотужки відслідковувати й добирати до тем занять монографії, підручники та посібники. На цей раз особливо важливо зорієнтуватися в тому, які саме

джерела можуть допомогти йому підготуватися самостійно до кожної теми найефективніше і найшвидше.

Тут можна, звичайно, понадітися на всі попередні знання й уміння та на значний досвід самостійно орієнтуватися в джерельній базі та в процесі самостійного мислення, проте покладатися на все це не варто – кожного року постійно оновлюються наукові знання, виходять усе нові й нові видання, які ігнорувати просто не можливо. Потрібне справді сучасне всебічне й самостійне осмислення й освоєння не тільки нових явищ художньої літератури взагалі, а й нові знання про неї: як у плані окремого її твору в плані мікро- та макропоетики твору літератури й поетики його komponування, так і в плані психології творчості письменника, мінливість зв'язків цього виду мистецтва з життям митця і суспільства, з історією народу та людства тощо.

Переходячи до конкретних розмов про способи освоєння наукової, науково-навчальної та навчально-методичної самостійної роботи з даного курсу, варто зупинитися спочатку на найзагальніших настановах і роздумах, викладених у формі кількох блоків порад.

Спочатку хотілося б нагадати кілька принципів освоєння будь-якого начального матеріалу студентами. Так, готуючись самотужки з будь-якої теми, при всій повазі до авторів підручників чи посібників, не слід сліпо й довірливо прив'язуватися ні до «авторитетності» дослідників та авторів підручників і посібників, ні до жодної з «найпереконливіших» інтерпретацій явищ і процесів, формулювань (чи дефінувань) того чи того літературознавчого терміну, а тим більше – зупинятися тільки на одному формулюванні змісту терміну чи поняття, лише за одним джерелом. Тільки огляд, зіставлення всіх (чи хоча б більшості) тлумачень може дати найповніше (а, значить, і найточніше на даний час) визначення досліджуваного явища чи процесу.

Оскільки підручники з теорії літератури пишуться й видаються не так часто, їхніми авторами стають, як правило, люди різних періодів та політико-ідеологічних спрямувань, а тому знання подані в цих виданнях варто сприймати з урахуванням щойно сказаного й виводити «спільні» (загальноприйняті) істини. Формулювання та істинність поданих у більшості

підручників положень і висновків частіше всього доводиться перевіряти на матеріалах і прикладах, взятих безпосередньо з конкретних творів літератури. А тому кожного разу (або хоча б у більшості випадків) на основі всіх виявлених інтерпретацій та визначень, варто спробувати вивести й зафіксувати на папері свої власні дефінування, пам'ятаючи, що будь-яке літературознавче тлумачення, інтерпретування чи визначення не варто вважати остаточним і абсолютно істинним, адже майже всі наші знання й навіть дефінування термінів можуть час від часу мінятися, а зміст деяких із літературознавчих термінів і донині викликає наукові дискусії, як, наприклад, зміст термінів і понять про диференціацію творів художньої літератури за родами, видами й жанрами та ін. Посилаючись на тексти будь-яких видань з теорії літератури, дуже важливо звертати увагу і на прізвища авторів, і на цілі та завдання їхніх праць, адже і від авторів, і особливо від цілей написання джерела (навіть від того, де саме воно видавалося) залежить і формулювання базових положень, висновків і термінів, характер та спосіб викладу матеріалу. Складні визначення термінів та особливо інтерпретацій понять і категорій, особливо концептуальні виклади потрібно піддавати постійним і глибинним та всебічним особистим переосмисленням чи хоча б обмірковуванням, а вже потім ними користуватися в аудиторії у будь-якій формі діяльності.

Працюючи самостійно над тією чи над іншою темою з теорії літератури, варто твердо пам'ятати, що досить специфічною і надзвичайно важливою формою вивчення й вирішення найвагоміших проблем теорії літератури є практичне й системне використання теоретичних знань у процесі осягнення суті, змісту, форми, особливостей, функцій, сутності та цінності конкретних творів, творчості окремих письменників, виявів родових, видових, жанрових ознак творів, манер, стилів і стильових єдностей, течій, напрямів і методологічних тенденцій і методів у літературному процесі кожної окремої національної літератури та й літератур світу. Крім того, пропонуємо будь-які найпростіші чи найскладніші операції пов'язані зі самостійним сприйманням, осмисленням, оцінюванням та відображенням як теоретичних положень та висновків, так і явищ художньої літератури, здійснювати вищою мірою контрольовано й системно.

Самостійне осмислення особливостей структури і завдань курсу

«теорія літератури»

Загальна структура курсу «Теорія літератури» подається в стандартній навчальній програмі, але викладач, маючи право і навіть обов'язок розробляти кожного року й вдосконалювати його «робочу програму», варто поцікавитися і тими програмами на основі якої (чи яких) укладена робоча програма викладача. Для цього спочатку необхідно зіставити не лише їхню структуру, а й загальний зміст, призначення кожної з «базових» для даної робочої програми розробок. А вже потім зіставляти й оцінювати цілі та завдання, своєрідність і сутність методологічних засад роботи викладача і студентів; порівняти і форму його викладу в кожному окремому розділі програми; особливості призначення курсу; безпосередні форми роботи викладача і студентів та ін.

Особливо уважно слід поставитися до осмислення того, що і як відведено викладачем на самостійне вивчення студентами: які форми самостійної роботи він передбачив, які завдання кожної з цих форм, які критерії оцінок роботи студента і який час відведено для виконання тощо. Детальне знайомство зі змістом робочої програми курсу слід здійснювати обов'язково послідовно, відповідно до переліку всіх її розділів і підрозділів. Значну увагу рекомендуємо приділити спискам літератури до всього курсу і до окремих тем – про це піде мова дещо пізніше. Знайомство з тематикою лекційного матеріалу, з методами й формами навчання на семінарських, практичних та інших видах занять також слід здійснювати послідовно, в системі й дуже уважно.

Так, уже на першій вступній лекції, коли викладач одразу орієнтує студентів на предмет, основні цілі й завдання, на особливу важливість методології спільної роботи й на особливості спільної та індивідуальної роботи, на специфіку підготовки студентів з тих тем і питань, на які програмою відводиться мінімальна кількість аудиторного часу або й загалом пропонується освоювати їх самотужки – саме тоді варто уточнити й питати все те, що видається незрозумілим.

Рекомендуємо одразу під час і після прослуховування вступної лекції не

лише з'ясовувати все незрозуміле, а й уважно проглянути зміст вступних частин різних підручників та посібників з теорії літератури і (при необхідності) максимально доповнити зміст вступної лекції. Виконувати цю роботу варто постійно, уточнюючи зміст понять і термінів з літературознавчими словниками та енциклопедіями. При цьому найуважніше слід ще раз ознайомитися з трактуваннями змісту основних категорій: «літературознавство», «літературна критика», «історія літератури», «теорія літератури», «поетика», «художня література».

Уже з першої лекції необхідно усвідомити, а під час усіх наступних запам'ятати й ґрунтовно усвідомити, що об'єктом курсу «теорія літератури» не є й не може бути один конкретний аспект або фактор як художньої літератури, художньо-літературної творчості, поетики її окремих творів чи творчих спадків, так і методів та наслідків їх наслідування – це складна система суто теоретичних аспектів і факторів, а тому фахівець має (хай і в найзагальнішому плані) знати і вміти освоювати практично всі основні мотиви, причини, умови й закономірності виникнення і окремих творів, і самого цього виду мистецтва; осмислити й у кожному окремому випадку вміти визначити роль і силу природно-генетичних здібностей (таланту), сутність і функції майстерності письменника, основи психофізіології, психіки й психології його творчості; виявляти й пояснювати суб'єктивно-об'єктивні умови діяльності письменників; простежувати й пояснювати шлях твору митця до реципієнта; визначати роль письменника і його твору (чи творчого спадку) в житті суспільства в межах національної та світової літератур. Варто звернути увагу й на те, яку роль відводить лектор у житті й діяльності митця таким більш конкретним факторам: матеріальному, соціально-побутовому, етикетно-побутовому, звичаєвому, юридично-правовому, політичному, ідеологічному, філософському та ін., і зокрема естетичному, етичному, навчально-виховному; як лектор тлумачить сутність і основні форми світобачення митця, його поняття про образне мислення взагалі і в конкретному процесі творчості; як викладач представляє слухачам конкретні причини, умови, мотиви виникнення задуму, процесу написання твору літератури; тому настільки

лектор презентує його здібності й схильності до саморедагування текстів своїх творів, а також ставлення автора до втручання в текст його твору іншими особами. Та чи не найголовнішою в процесі слухання лекції є необхідність з'ясувати питання про те, чому, як і які саме проблеми людського буття порушує митець у його творах; як він дбає про задоволення його власних читацьких (передусім гедоністичних, інтелектуальних та духовних) інтересів і потреб.

Важливо й уміти простежувати процеси функціонування творів у постійно мінливому суспільстві; відзначати місце й роль твору, творчості, манери, стилю, течії і напрямку в історії народу і людства в цілому. Саме в цьому плані, але значно узагальненішими постають перед викладачами й студентами такі категорії художньої творчості, як: метод, методи, методологічні тенденції та закономірності поступу національних і світових літератур (згадаємо хоча б «Теорію грузинської літератури»). Тут варто бути особливо уважним і навіть прискіпливим до кожної окремої думки, позаяк інтерпретування та остаточні визначення цих категорій здійснюються в сучасних навчальних виданнях не завжди концептуально та переконливо – часом деякі теоретики просто компілюють зарубіжні видання та дефініції без урахування національних, суспільних умов, мотивів і причин «наслідування» справжньої творчості митців. А тому варто значно глибше розібратися в питаннях загальної методології творчості та досліджень творів літератури, оскільки викладач теорії літератури ні в рамках часу та умов лекції фактично не може викласти (в межах вісімдесяти хвилин) матеріали багатьох наявних у світі дисертаційних досліджень, монографій, підручників та посібників, а тим більше – подати всі надбання текстологів, стилістів, біографів, літературних критиків, істориків літератури, бібліографів, соціо-лінгвістів та психологів, котрі переймаються питаннями художньої літератури. Викладач теорії літератури відбирає лише ту найважливішу науково-навчальну інформацію, яка вже апробована й вивірена часом та ще й робить її максимально доступною, а головне, подає її у формі загальноприйнятого викладу.

Студентові не варто ігнорувати й такі випадки, коли різні автор підручників подають різні тлумачення одних і тих же явищ та понять про них. Так, наприклад, О. Галич теорію літератури називає *«дослідженням, узагальненням та*

систематизацією загальних літературознавчих понять» [32, 10], а М.Наєнко розглядає її як науку, яка досліджує *«специфіку літературної творчості як такої»* [109, 5]. А при уважному осягненні сказаного обома авторами виявиться, що по суті вони висловили думки дуже близькі, не сказавши при цьому нічого про теорію літератури як про дисципліну. І таких прикладів можна наводити багато. Головне полягає в тому, щоб усі ці розходження у визначеннях та інтерпретаціях не збивали із орієнтирів і не сіяли невпевненість в «розходженнях», необхідно знайти те, що як усі ці різнотлумачення доповнюють і розширюють бачення явищ, а спільне й відмінне в осмисленні досліджуваного завжди можна подати як такі коментарі, які б свідчили про розуміння і врахування особистісних, суспільних та історичних умов, причин, цілей і завдань того, для кого писалася теорія літератури тощо.

Готуючись до семінарського заняття, варто не просто чекати, поки викладач «призначить» підготувати те чи інше питання із плану семінарського заняття конкретному студентові. Тут можна піти двома шляхами: або обрати те, питання, яке видається «найпростішим» і «найлегшим» та, доклавши мінімум зусиль, підготуватися до заняття; або обрати найменш зрозуміле, мало висвітлене в літературі питання і спробувати самостійно дати на нього ґрунтовну відповідь, тобто підготуватися, здійснивши власне дослідження.

Порад і вказівок щодо підготовки до практичних занять уже подано іншими теоретиками літератури багато – їх можна знайти і в інших виданнях: Турган О., Саяпіна Т. Теорія літератури. – Запоріжжя, 2003; Клочек Г., Осташко Н. Теорія літератури. – Кіровоград, 2004.

Виключну увагу рекомендуємо приділити змістові, формам та передусім функціям такого явища як поетика (і не тільки тому, що в багатьох навчальних виданнях про неї говориться часом надто узагальнено) – справа полягає скоріш у тому, щоб з'ясувати, як поетика (як система розмислів, порад та настанов) поступово переросла в основну складову теорії літератури й літературознавства взагалі.

Справді поетика поступово перетворювалася із системи первісних форм мислення про художню літературу як унікальний вид мистецтва у низку галузей літературознавства – і аж у теперішні часи виокремилася в таку оригінальну складову науки про літературу, котра з одного боку, все ще виступає базовим об'єктом дослідження і при вивченні окремого твору літератури, і при спостереженнях за еволюційно-революційними змінами в даному виді мистецтва взагалі, тобто залишається тією основною базою, на якій формувалися й формуються всі галузі літературознавства і в першу чергу теорія літератури: від родів, видів і жанрів творів літератури до сучасних новотворень у самій літературі. Саме знання з поетології мають допомагати не лише розрізнати змістформи та функції різних творів, а й здійснювати обґрунтовані диференціювання лінгво-текстуальних особливостей та деталей у творах і творчих спадках авторів різних епох.

Особливо слід звернути увагу на те, що чи не найбільш розробленою виявилася поетологія творів драматургії, оскільки саме цей (призначений для театру – одного з найдавніших видів мистецтва) вид літератури завжди був найпопулярнішим, найпоширенішим, найрізноманітнішим в усіх народів світу і (в той же час) найбільш «прив'язаним» до життя людей у різні епохи й у різних регіонах світу. Ґрунтовне знайомство з конкретними поетиками й поетологією взагалі свідчить про те, що майже з кожним століттям поетологи все більше й більше зосереджуються на самому процесі написання творів літератури: від первісних задумів і роздумливих намірів до конкретних психологічних рекомендацій поетам; від жорстких канонізацій до абсолютно вільної творчості митців, тобто від «заганяння письменників» у систему канонів і законів до повного декадансу, абсурдизму й маніакальних методологічних тенденцій; від систем копіювально- чи тренувально-творчих вправ до високої, власне образної творчості. І тут варто бачити все це не лише з «розвихрених позицій» сьогодення, а й з позицій природних законів і закономірностей суспільного й загальнолюдського поступу, з огляду на те, що поетика твору літератури завжди була, є й повинна бачитися не лише

«індивідуально-суб'єктивною», а й системою загальнолюдських заборук і засад образної творчості.

Не менш важливими слід вважати і висловлювання, розмисли трактатів та наукових праць про так званих «найвідоміших» («епохальних») та «другорядних» авторів, але так само необхідно робити й поправки на те, ким, коли і за яких умов і з яких причин творилися ці «кумири» та «апостоли», ким, коли й для чого принижувалися справжні та геніальні митці; чи дійсно «провідні» автори несли у своїх творах вищі цілі та цінності, ідеали й антиідеали, чи це були звичайні виразники ідей, принципів тих, котрі диктували їхню владу (монархи, завойовники, провладні структури, «грошові лантухи» тощо); чи завжди справді всі «великі» і визначні порушували найвагоміші і найболючіші проблеми. Особливо цінними в поетиках і в поетології взагалі слід вважати те, що вони допомагають вивченню всіх складових текстів, змісту і зовнішніх форм творів, способів komponування усіх цих складових. Працюючи з підручниками з теорії літератури, варто звернути увагу й на те, коли і як саме в тисячолітній поетології поступово викоремилися три основні галузі науки про літературу – літературна критика, історія літератури і теорія літератури (П. Ламбек «Вступ до історії літератури», 1659); які об'єкти дослідження і чому стали основними для кожної з цих галузей літературознавства.

Окремо варто ознайомитися з тим, коли, чому і як у єгипетських, давньогрецьких мистецтвознавчих трактатах сформувалися ті основні положення та інтерпретації категорій з етики та естетики, які по-своєму сформулювали і погляди Демокріта, Сократа, Платона, Арістотеля, Б. Джонсона, Н. Буало, Г. Гегеля та ін.

Отже, і «протолітературознавці», і щойно названі категорії, концепції та інтерпретації передусім трагічного й комічного, красивого й потворного, гармонійного та дисгармонійного вже тоді стали найбільш очевидним й визначальними – тими, на основі яких остаточно формувався первісний етап виникнення й розвитку, становлення всіх основних видів словесного мистецтва.

І вже в той час поетика була не просто первісною формою роздумів про літературу, а й сповна завершеною естетико-літературознавчою системою, найкращим і найтипівішим виявом якої стала літературознавча система європейського та світового класицизму, який чи не найбільше уваги приділив поетиці творів як тодішньої народно-релігійної, фарсово-бродячої, приватно-театральної та власне театральної драматургії, точніше, двом її результативним і найбільш ефективним, а, отже, і найпоширенішим жанрам – трагедії та комедії.

Більшість авторів підручників з теорії літератури, розглядаючи зміст трактатів, розмислів, висловлювань і порад мислителів (як наставників) та митців слова, значно менше уваги приділяють тому, коли, як і чому останнім сформувався такий вид літератури як проза і, відповідно, первісні роздуми про неї. При наполегливому осмисленні змістоформ прозових творів останніх тисячоліть (до нової і в перші півтори тисячі літ нової ери) домінувала фактично не власне художня проза (в сучасному її розумінні) та й у тодішній поетиці, а риторика, міфотворення, хроніки, літописи, первісні форми наївно-історичного мислення про способи світовідображення, закладених ще у ритмізованому «наслідуванні» життя та історії.

Як свідчать дослідження М. Бахтіна та інших авторів, паралельно з розвитком різних жанрів прози формувалися й первісні принципи інтерпретацій та критерії оцінювання постійно ритмізованих творів і жанрів цього виду літератури. Варто звернути увагу й на те, як і чому автори підручників не завжди беруть до уваги роздуми мислителів давніх часів про мисленнево-мовленнєві особливості творів різних родів, видів і жанрів літератури загалом, про такі ж особливості творення характерів, конфліктів, подій, подієвих рядів та сюжетів, а також про мовно-текстуальний і образно-змістовий підходи до осмислення вивчення здобутків літератури взагалі. То ж головним в даному випадку є те, настільки ефективні були тоді саме такі способи вивчення надбань письменників.

Самостійна робота з питань осмислення методології творчості письменника

Можна досить просто, у формі самостійної роботи зі словниками, осмислити таку сутність категорії як «методологія» і поняття «метод» – виписати дефініції із усіх тлумачників, зіставити зміст написаного, вивести спільне та відмінне і зробити узагальнення. А є й інший шлях. Так, під словом «методологія» варто розуміти не просто певну кількість (чи «набір») методів написання й дослідження творів літератури, а цілісну й досить розгалужену систему принципово детермінованих і принципово визначених способів мисленнево-художнього осягнення митцем реальної і вигаданої ним самим і до нього дійсності. Розглядати творчість митця як надскладний процес інтерпретування ним осягнутого у формі творчого або напівтворчого копіювання, шляхом художнього моделювання чи творення справді художніх образів: і з позицій своєї суб'єктивної, суспільної та загальнолюдської свідомості; у формі творення мисленнево-мовленєвих життєвих епізодів, ситуацій, картин суспільства чи світу.

Для всього того потрібно навчитися не лише достатньо чітко розрізняти зміст, форми й функції понять: «точка зору», «позиція» і, перш за все, «принцип», котрі врешті-решт визначають сутність світогляду і митця, і літературознавця; необхідно зрозуміти, що все те є основою будь-якого методу (як принципово визначеного, а не інтуїтивно «відчутого») чи способу будь-якої діяльності й творчості, оскільки будь-який метод і справді базується хоча б на одному, але вищою мірою усвідомленому, принципі. Все це слід осягнути й вивірити в практиці літературознавчих пошуків, позаяк навіть найсолідніші літературознавчі енциклопедії й тлумачні словники рідко коли вказують саме базові принципи тих найвідоміших методів, визначення яких вони подають – частіше всього і митцеві, і дослідникові приписують одне з найневизначніших і розпливчастих понять «уявлення» або «погляд». Вважаємо за необхідне детальніше розкрити зміст поняття «точка зору», котре можна

вживати лише з вказівкою на конкретне «місцезнаходження» суб'єкта (на момент його творчості) в безперервному потоці часу, у рамках визначеного простору, у «складі» чітко визначеного соціуму, у сфері впливу конкретної політичної сили чи на будь-яку іншу вихідну точку, з якої митець або дослідник сприймає, осмислює, оцінює й усвідомлює, відображає (чи зображає) образно.

Значно складнішим за значенням є поняття «позиція» – воно вже означає таке конкретне «положення» чи «місцезнаходження» функціонера в системі часових, просторових чи будь-яких інших координат, у межах якої не лише можливі, а й обов'язкові зміщення, переміщення та зміни – тобто «позиція» вказує не лише на «рухомість» точок зору, а й, відповідно, на «мінливість» умов світобачення (і митцем, і дослідником) його творчості. А все це разом свідчить, що об'єкт творчого чи наукового освоєння усвідомлюється значно багатограніше, може навіть узагальнено, що веде і до багатограного та об'єктивного усвідомлення й інтепретування творцем чи науковцем, тобто позиція по-іншому детермінує думки і дії авторів. Можна виявити надію на те, що саме такий зміст понять «точка зору» і «позиція» максимально наблизить до глибокого багатозначного усвідомлення явищ і процесів суто методологічного плану та характеру; допоможе усвідомленню сутності поняття «метод» і категорій «методологічні тенденції та «методологія».

Ще більш, на нашу думку, складним для усвідомлення виступає зміст категорії «методологічна тенденція», адже його можна вбачати і в «невиразності» чи «неточності» вихідних точок зору чи позицій, і в «нестійкості!» (в нестабільному дотриманні) принципів тими, хто ними цим послуговується, тобто методологічна тенденція – це щось остаточно невизначене ні щодо вихідних точок зору і позицій, ні щодо стійкості базового принципу.

З іншого боку, методологічною тенденцією можна назвати і такий «конгломерат» майже різнопланових несумісних точок зору та

різнохарактерних позицій, які разом лише свідчать про наближення митця (або й дослідника) до того чи іншого (але «визначеного») принципу світовідтворення та наукового осягнення окремих творів, творчих манер, стилів, течій і напрямків, котрі разом і складають ще не якийсь конкретний метод, а лише тенденційну наближеність до нього (тобто – методологічну тенденцію).

Метод творчості – це такий спосіб названої діяльності, який базується на чітко визначених точках зору, позиціях і принципах (хоча б на одному такому принципі).

Методологія обирає основними об'єктами дослідження не лише низку методів, а й складну систему (як мінімум, практичних, художніх та наукових) природньо та суспільно детермінованих дуже різних способів світосприймання, осмислення й цілеспрямованого поцінування та переосмислення реальної дійсності, а також відображення саме в такий спосіб переосмисленого, практичного, художнього й навіть наукового домислення (передбачення) або й зовсім вигаданого у формі усного чи писемного мовлення.

Звичайно, автори або укладачі підручників і посібників з теорії літератури подають, як праивло, узагальнені виклади наукових інтерпретацій сутності основних способів і методів творчості, проте вони рідко коли вдаються до історично детермінованого й системного спостереження (чи хоча б викладу наслідків такого спостереження) за процесами виникнення й становлення більшості методів у тій послідовності й відповідно до тих закономірностей, котрі зумовили їхню еволюцію як еволюцію способів мислення більшості митців кожної епохи й цивілізації. Мабуть, тут варто з самого початку брати за правило не зупинятися не лише на найперконливіших (і тим більше – на «найавторитетніших») наукових інтерпретаціях, а подивитися на еволюцію всіх основних і супровідних методів, методологічних тенденцій і просто способів творчих пошуків (знову ж таки, у тій послідовності, в якій врні виникли, формувалися й тимчасово

чи назавжди занепадали).

При цьому **рекомендуємо**: по-перше, спочатку звертати увагу на те, як і чому кожен із відомих творців і мислителів найдавніших часів говорив і писав, передусім, про те, що пережив сам, і про ті події учасником яких був також сам; по-друге, варто простежити за тим, коли і як у змісті творів і трактатів кожного нового покоління митців і мислителів втілювалися й інтерпретувалися ідеї та образи попередників: елініські, римські, давньоєгипетські, староіндійські та ін.; по-третє, як саме, наприклад, митці античності копіювали, наслідували реальну дійсність в драматургії; по-четверте, чому саме театр був на перших етапах розвитку мистецтва найпоширенішим – чи не тому, що в ньому до усної форми додавалася ще й музично-словесна, пантоміма, танцювальна та інші форми спілкування і мовлення; по-п'яте, на що саме були спрямовані первісні уявлення й навіть поняття практичного, художнього й науковоподібного наслідування впродовж тисячоліть – на створення конкретно-історичних чи історично-узагальнених художніх моделей осіб, ситуацій, умов і картин світу або загальних мисленєво-духовних спрямувань.

Лише після всього того може стати зрозумілим чому насправді майже в кожному значному творі тих епох, у кожному синкритично-інтелектуальному трактаті не просто зустрічаються, а повністю домінують такі наповненні віруваннями й домислами описи, котрі тоді ще не сприймалися ні як засоби, ні як прийоми, адже саме тоді звичаї, традиції, обряди, ритуали й особливо міфи та легенди були нормою життя і функціонували постійно, тобто значно активніше аніж окремі твори митців.

У деяких випадках автори підручників та посібників з теорії літератури починають визначати сутність того чи іншого методу художньої творчості безпосередньо зі способів «добору» митцем так званого «життєвого матеріалу», що іноді й справді може визначити й саму сутність методу написання твору, але ні способи «збирання матеріалу», ні способи їхньої «обробки» (особливо в наш час) не можуть визначити сутність методу в

цілому – вони можуть лише «сприяти» виявам авторських точок зору, особливих життєвих позицій і принципів та цілей творчості, чи наукових пошуків автора, характеризувати його здібності інтерпретатора чи переконливого дослідника.

Наступна епоха релігійного Середньовіччя стала рішуче нехтувати принципами наслідування і започаткувала спосіб творчості на основі біблійних заповідей і нових церковних канонів (життя святих і т. ін.). Митці не тільки почала шукати способів передачі буття «рабожителів» чим дуже помітно атакували таку супровідну методологічну тенденцію, котра дозволила митцям творити різні, але, передусім, театралізовані містерії та десятки «оновлених» засобів і прийомів процесу відтворення реальної дійсності. Так формувалася нова методологічна тенденція, котра переросла в метод церковного класицизму аж у XVIII ст. А метод колишнього наївного «наслідування» поступово посилюючи функції висміювання й приниження простолюдинів та всього «світського», помітно деградував, оселяючись у сфері фольклору, а точніше у творчості бродячих скоморохів, в сценках інтермедій та інтерлюдій тощо.

Епоха Ренесансу не просто відроджувала, як пишуть більшість авторів тематику, проблематику, ідейність і, відповідно, методологію первісно-синкретичного й містеріального періодів міфологізованої, наївно-реалістичної та літературно-історіографічної й літературно-містеріальної творчості, а й по-своєму інтерпретувала (а часом і сміливо ремейкувала) все те на основі помітно прямолінійних монархічно-релігійних засад. Саме тому в цей період була вперше започаткована система таких прийомів, манер, стилів, методологічних тенденцій і власне методів (від наївно-реалістичних до перших, ще ледве окреслених кількома канонами методологічних тенденцій класицизму), як літературно-міфологічний, власне літературний.

І остаточно визначений тип суспільного устрою, заснованого на абсолютизмі та єдиновладді, і канонах християнського класицизму не лише достатньо помітно заганяли творчо налаштовану (а часом і просто

«розвихрену») особистість в достатньо жорсткі рамки канонів класицизму, а й породжували і такі нові методологічні тенденції, котрі, з одного боку, вели митців до беззаперчного виховання, оспівування й прикрашання реальності (бароко й рококо), а з іншого, до бурлескно-травестійного та гомеричного висміювання того, що оспівували класицисти. Більше того, до «високих» драм класицисти почали майже регулярно додавати інтерлюдії та інтермедії, у яких представники соціальних «низів» змальовувалися, як правило, недолугими, нездатними до нормального мислення й мовлення.

Саме на цьому етапі варто з'ясувати й глибоко осмислити форми й особливості, а головне – мотиви та цілі творчості світських та церковних класицистів, і творці у дусі супровідних методологічних тенденцій (бароко і рококо, первісного натуралізму та абстракціонізму, елементів символізму тощо). Через усе це набагато складнішою виявилася система методів, принципів і методологічних тенденцій XIX і початку XX ст., адже все попереднє відходило повільно й довго, а усе нове також входило не відразу – «старі» й «нові» чи «оновлені» засоби прийому, манери, течії, стилі та методологічні тенденції цього періоду знаходили їхні справжні нові інтепретації в низці нових концептуально обгрунтованих поетиках, і справді системно викладених теоріях літератури.

Рекомендуємо з усім цим познайомитися не лише за підручниками та посібниками, а переглянути праці Курціуса Е. «Європейська література і латинське середньовіччя», Зюмтора П. «Опыт построения средневековой поэтики» та ін.

Оскільки нинішні підручники теорії літератури й літературознавчі енциклопедії подають досить мало інформації як про основні методи, так і про окремі методологічні тенденції уже першого десятиріччя XXI століття, варто самому спробувати визначитися із поняттями про всі ці явища, пояснити художньо-естетичну цінність і роль методологічних тенденцій у літературі XXI століття взагалі, звернути увагу на те, як кожна із них формувалася, вписувалася в літературний процес і функціонувала в ньому.

Для цього радимо познайомитися із розділом «Основні методології сучасного світового й українського літературознавства» у підручнику В.Іванишина «Нариси з теорії літератури». А за робочі орієнтири пропонуємо обрати такі визначення:

прийом – це своєрідний спосіб використання письменником систем мовно-нормативних і позанормативних та мовно-поетичних засобів з достатньо чітко визначеною метою творчості;

манера митця – це система індивідуально-авторських особливостей корситування мисленнево-мовними засобами й прийомами для вираження своїх індивідуальних точок зору, позицій і (якщо такі є) принципів, тем, проблем та ідей, простих і надскладних «внутрішніх» і «зовнішніх» світів окремих людей, типів співіснування людських спільнот і т. ін. чи об'єднань митців;

течія – це така спільнота митців, манера кожного окремого з них, навіть ознаки сюжетів можуть бути в чомусь важливому й відмінні, але всі вони єднаються навколо ряду (хай і по-різному виражених), але близьких усім завдань і цілей творчості;

напрямок – це ряд таких манер, стилів і течій, представники яких по-різному, тобто при всій їхній несхожості, поступово, але вочевидь помітно виходять на систему спільних чи подібних принципів світобачення, світосприймання й творення художніх копій або моделей, образів чи картин реальної й вигаданої дійсності – саме напрям у літературі й можна назвати найбільш сформованою й визначеною методологічною тенденцією (але далеко не методом);

метод – це така остаточно сформована й визначена тенденція, творчі представники якої чітко й постійно дотримуються хоча б одного (але найважливішого і найхарактернішого для даної спільноти митців принципу).

Робота з підручниками, посібниками з «Теорії літератури» та літературознавчими енциклопедіями, тлумачними тезаурусами

У вирії різноманіття навчальних, наукових видань з теорії літератури, студенту, який самостійно шукає відповіді на ті чи інші питання літературознавчого характеру необхідно добре усвідомити, що всі вони мають різні жанри, а відповідно й призначення.

Так, підручник – це книга певного змісту і структури, за якою вивчають ту чи іншу дисципліну; посібник – це також книга, але довідкового характеру, яка використовується у процесі навчання у певній галузі знань; монографія – ґрунтовне наукове дослідження, в якому висвітлюється одне питання, одна тема. Окрім цього, у сучасному літературознавстві особливо популярними стають антології літературно-критичної думки. Адже антологія – це зібрання текстів творів або праць одного жанру різних авторів.

Тезаурус – тлумачний або тематичний словник, у якому поняття й терміни із певної галузі науки, які витворюють знання про об'єкт та предмет дослідження, тобто є апіорними. Робота з літературознавчими енциклопедіями, спеціалізованими тлумачниками й класичними тезаурусами – це не просто «дуже самостійна», а й постійна робота і викладача, і студента, оскільки вона присутня під час, і після кожного заняття, хоча на неї час спеціально не відводиться.

Боятися того, що кожен окремий термін і кожне поняття у новому виданні (включаючи й найскладніші енциклопедичні) тлумачиться по-іншому не варто. А навпаки, саме тут потрібно поставити (перш за все перед самим собою) низку запитань: «Які принципові та другорядні відмінності в цих тлумаченнях?», «Чому автори подають (чи допускають) відмінності?», «З яких таких причин і за яких таких умов навіть один і той самий автор у кожному новому виданні міняє зміст дефініцій?». А оскільки авторів не питаєш та й викладач не завжди поряд,

то треба й самому варто дати відповіді на усі ці запитання. Для цього можна скористатися кількома способами самостійного осмислення.

Перший спосіб. Необхідно виявити розбіжності в тлумаченнях понять і категорій, котрі вже викликали або викликають навколо себе наукові дискусії. У даному випадку необхідно з'ясувати, які саме й чому наводять диспутанти аргументи і докази «наукової істинності» їхніх тлумачень та інтерпретацій і врешті-решт дефініцій. Коли остаточно розуміння змісту терміну, поняття чи категорії видається хоча б у чомусь сумнівним, варто повернутися до обдумування первісно-етимологічних значень (або значення) лексеми-першооснови, простежити за тими змінами в її змісті упродовж може навіть тисячоліть. Помітну новизну літературознавчої термінології складають нині такі поняття й терміни: «рیمейк», «рїтейк», «модус художності», «жанрова дифузія», «асамбляж», «гетерообраз» та багато інших. Зі змістом цих та подібних понять варто познайомитися вже хоча б для того, щоб «не відстати від моди». А в тих випадках, коли зміст терміна у науці ще недостатньо визначився, але його популярність у літературознавстві вже помітна (на зразок, «модернізм», «ранній модернізм», «постмодернізм»), варто кожного разу особливо уважно зіставляти всі наявні тлумачення й виводити своє («робоче») і вживати його саме з цим значенням, знаходячи тлумачення багатьох «нових» літературознавчих термінів, понять і категорій в Інтернеті. Необхідно з'ясувати й те, звідки було взято визначення знайденого слова й здійснити зіставлення з іншими, зафіксувавши обов'язково свої власні коментарі та оцінки.

Оскільки студент повинен глибоко усвідомити, що зміст будь-якого «найстабільнішого» і «найвизначнішого» терміну не може і не повинен бути раз і назавжди незмінним – тільки шляхом його постійних уточнень і доповнень можна досягти «глибоких» знань: від їх зародження і становлення до постійного розвитку й уточнення – справжній шлях пізнання. Варто пам'ятати й те, що майже всі «новомодні» (іншомовні) літературознавчі терміни мають свої відповідники в українській науці про

літературу, а тому не обов'язково «фицькати» іншомовними термінами там, де цього робити не варто (українська мова й без того «засмічена» до безглуздя) – краще в своїх записах подавати україномовні відповідники та варіанти.

Другий спосіб. Шукаючи й виписуючи зміст того чи іншого терміну, поняття чи категорії із літературознавчого словника, необхідно обов'язково звернути увагу на так званий «науковий статус» видавництва, в якому надруковано словник, а також зробити акцент на тому, хто автор (чи укладач) енциклопедії, словника і перш за все на цілях видання, на рівень освіченості, для кого призначене видання. А майбутньому вчителю української літератури під час роботи з літературознавчими енциклопедіями та словниками звертати увагу на те, чи пропонований тезаурус укладений з урахуванням педагогічної специфіки навчання і праці майбутніх філологів. Так, наприклад, «Азбука літературознавства» А.В. Козлова, Р.А. Козлова; «Сучасний словник літературознавчих термінів» М. Гетьманця; «Тезаурус до курсу «Теорія літератури»» В. Іванишина відповідають цій меті.

Останнє десятиріччя справа з підручниками з «Теорії літератури» стала налагоджуватися. З часу виходу підручника Галича О., Назарця В., Васильєва Є. Теорія літератури. – К. : «Либідь», 2001 минуло десять років. Указаний підручник складається з шести розділів, у яких автори охопили усі основні теми, які вивчаються студентами-філологами у курсі «Теорія літератури». Проте самопідготовка лише за одним підручником звужує сферу тлумачення та концептуальну різноманітність інтерпретацій.

У 2006 році Видавничий дім «Києво-Могилянська академія» надрукував підручник, який складається із статей-розвідок Наливайка Д. «Теорія літератури і компаративістика», у якому автор розглянув особливості літературних напрямів і течій, зупинившись на таких питаннях: «Українські поетики й риторики доби бароко: генеза і типологія літературно-теоретичного мислення», «Епістемологія і поетика реалізму», «Натуралізм в українській літературі» та ін. Матеріал цієї книги може бути успішно використаний під

час підготовки таких тем: «Творчо-методологічні програми, маніфести, традиції та новаторство в літературі».

Так, у 2009 році українське видавництво «Смолоскип» надрукувало перший підручник з теорії літератури в українській діаспорній науці І. Безпечного «Теорія літератури», у якому є розділ «Поетична стилістика та її завдання». Матеріал цього розділу можна успішно використовувати у процесі підготовки таких тем, як: «Поетика твору літератури», «Мікропоетика твору літератури» та ін.

Найбільше труднощів у студентів-заочників викликає самопідготовка теми «Психологія творчості письменника», яка спеціально не виноситься в окремий розділ чи підрозділ підручника з теорії літератури, а тому у пошуках відповідей на питання до вказаної теми студенти часто губляться. Тут у нагоді можуть стати окремі праці: Романець В.А. Психологія творчості. – К. : «Либідь», 2001. – 286 с.; Левчук Л. «Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика». – К. : «Либідь», 2002. – 250 с.; Даниленко В. Лісоруб у пустелі : письменник і творчий процес. – К. : Академвидав, 2008. – 352 с.; Михида С. «Психопоетика українського модерну». – Кіровоград, 2012. – 344 с.

Основні терміни, поняття і категорії, які варто студенту підготувати до цієї теми це такі:

Творча лабораторія письменника – складний багатоетапний процес формування художнього твору від задуму до його публікації.

Психобіографія – метод літературного аналізу життя письменника, в якому використовується досвід психології [97, с.291].

Психографія – висвітлення внутрішнього світу письменника на підставі аналізу листів, щоденників, свідчень його сучасників [97, с.292].

Психологія творчості – галузь наукових досліджень, предметом якої є процес виникнення оригінальних художніх явищ та їх естетичне сприймання [97, 295].

Складною студентів, на перший погляд, може видатися й тема «Форми вираження і подачі художньої інформації у творі літератури». Проте, поняття «художня інформація» подається у Літературознавчій енциклопедії : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Т. 2. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с., а також у монографії Буряка В. «Поетика інформаційно-художньої свідомості». – Дніпропетровськ, 2001. – 390 с., у якій є окремий підрозділ «Інформаційний принцип відображення дійсності».

Основні терміни, поняття і категорії, які варто студенту підготувати до цієї теми це такі:

Інформація – відомості про які-небудь події, чийось діяльність [*Великий тлумачний словник сучасної української мови* ; уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К., 2001, с.504].

Форми подачі художньої інформації необхідно тлумачити, відштовхуючись від визначення поняття «нарація», «наратор». Відповідно наратор – це літературний персонаж, від імені якого ведеться розповідь [*Новий словник іншомовних слів* ; Л.І. Шевченко, О.І.Ніка. – К., 2008, с.408].

Таким чином, закликаємо студентів до того, щоб вони не тільки уважно переглядали зміст підручників з теорії літератури, а й детально знайомились з навчальним матеріалом кожного підрозділу підручника. Безумовно, така робота займе чимало часу, проте її результати будуть цілком виправданими у процесі підготовки відповідей на питання, які їм доводиться готувати самостійно.

Самоперевірка знань з теорії літератури

Зазвичай у методичних рекомендаціях до курсу «Теорія літератури» автори подають низку запитань для самоперевірки знань з теорії літератури. Як правило, це питання носять тематичний характер – рекомендуємо користуватися ними активно й постійно. Проте, нагадуємо, що питання для самоперевірки добре «працюють» лише тоді, коли студент у системі й по-різному, але вивчає літературознавчі терміни, поняття та категорії, явища, приналежить до сутності явищ і процесів та наслідків творчості.

Складніше виглядає справа зі знаннями тих студентів, знання яких «для одного заняття» або «для одного іспиту» – визубрив і забув. Не треба забувати, що один із визначальних принципів теорії літератури взагалі полягає в постійному зіставленні й вияві її змісту, форм, ознак і функцій, традицій та новацій: від нових дефініцій і термінів, і категорій до характеристик спадковостей і оновлень у літературному процесі, його динаміки, діахронних і синхронних вимірів, різних художніх формувань до поглиблення пізнавальних можливостей літератури, художнє досягнення нових граней об'єктивного і суб'єктивного світу, розвиток системи художніх виразно-зображувальних засобів. А творчість художньої літератури – це завжди відкрита система.

Самоперевірка знань з теорії літератури повинна носити не лише системний і постійний характер, а опиратися на безмежну конкретику художньої дійсності і ні в якому разі не зводиться до таких модних і таких далеких від творчості тестових варіантів самоперевірки, адже студент повинен вміти не тільки давати чіткі визначення літературознавчих понять чи явищ, а й вміти пояснити й охарактеризувати причини, умови й мотиви їхнього виникнення – постійні підтвердження прикладами з творів художньої літератури, будь-яких положень і висновків, визначень літературознавства чи єдино правильний спосіб освоєння всіх (чи більшості) теоретичних знань.

Так, наприклад, для того, щоб краще засвоїти теоретичні засади й характеристики давньої української писемності необхідно в науково-логічній послідовності перерахувати основні проблеми її вивчення:

- якими найважливішими і найоб'єктивнішими були загальносуспільні причини й умови та індивідуально-авторські мотиви виникнення такої літератури;
- якими письменниками й чому фіксувалися тексти надбань давньоруських письменників за часів язичництва і християнства;
- що саме із життя давніх русичів, антів, трипільців та скіфів ставало основним об'єктом художнього копіювання, моделювання, наслідування й будь-якого іншого творчого інтерпретування упродовж давнього періоду східних слов'ян;
- хто із давніх русів, чому і як ставав художнім інтерпретатором чи справжнім митцем у давні часи нашої землі;
- які словесно-творчі здобутки мали наші предки в давній період і чому далеко не всі з них дійшли до наших днів;
- яку роль у цих процесах постійно відігравала так звана «перекладна література»;
- які взаємозв'язки мала давня література наших предків з усною народною творчістю;
- коли, як і чому формувалися жанри давньої української писемності – пісні, слова, послання, думи та ін.;
- які теми і сюжети домінували в давній східнослов'янській писемності й чому;
- яким було дидактичне спрямування більшості збережених пам'яток;
- якими були функції та межі різних мов давньоукраїнської писемності;
- якими були причини й умови виникнення й становлення перших літературознавчих здобутків східних слов'ян (трактат Георгія Херабоска «Про образи», 1076 та ін.);

- *роль і функції найважливіших різновидів давньоукраїнської писемності: ходіння, послання, повчання, літописання.*

Окрім цих питань, рекомендуємо дати самостійно відповіді на низку інших:

Хто з українських літературознавців досліджував вічні образи і мотиви ?

Чи існує відмінність між другорядними і декоративними персонажами твору літератури ?

Чому жанри канцона, сонет, мадригал, тріолет, рондо та рондеот втратили свою продуктивність нині ?

Чи можна застосовувати до такого літературного явища як модернізм категорію «напря́м» ?

Розташуйте у відповідній послідовності такі поняття:

- *конфлікт*
- *колізія*
- *сутичка*
- *смнів*

Готуючи відповіді саме на такі запитання для самоперевірки, необхідно фокусувати свою пам'ять на тих основних моментах, в яких виявляються закономірності розвитку й занепаду досліджуваного процесу.

Фіксація в пам'яті саме цих моментів, закономірностей і основних рис та характеристик досліджуваного періоду сприяє не стільки самоперевірці знань, скільки процесу формуванню професійності та компетентності спеціаліста, зосередженню уваги на всьому тому основному, до якого неодмінно додадуться якісь «другорядності».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ «ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ»

1. Аверинцев С. Риторика и истоки европейской литературной традиции / Сергей Аверинцев. – М. : Школа ; Языки русской культуры, 1996. – 448 с.
2. Аверкієвъ Д. О драмѣ : Критическіе разсужденія / Дмитрий Аверкієвъ. – СПб., 1893. – 29 с.
3. Аникст А. Теория драмы от Аристотеля до Лессинга / Александр Аникст. – М. : Наука, 1967. – 456 с.
4. Античная поэтика: риторическая теория и литературная практика / АН СССР ; Ин-т мировой литературы им. А. Горького ; отв. ред. М. Гаспаров. – М. : Наука, 1991. – 256 с.
5. Античні поетики : збірка / упоряд. М. Борецький, В. Зварич. – К. : Грамота, 2007. – 168 с.
6. Античные риторики : переводы / собрание текстов, статьи, коммент. И общ. ред. А. Тахо-Годи ; вступ. Статья А. Лосева. – М. : Изд-во МГУ, 1978. – 352 с.
7. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. – 2-е вид. видання. – Львів : Літопис, 2001. – 832 с.
8. Аристотель. Сочинения : в 4 т. / Аристотель ; пер. с древнегреч. и общ. ред. А. И. Доватура. – Т. 4 : Поэтика. – М. : Мысль, 1983. – С. 645–680.
9. Безпечний І. Теорія літератури / Іван Безпечний. – К. : Смолоскип, 2009. – 388 с.
10. Білітюк Л. Поетика змісту літературно-художнього твору : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06 / Л. Білітюк ; Дніпропетровський державний університет. – Д., 1999. – 20 с.
11. Бовсунівська Т. Когнітивна жанрологія та поетика : монографія / Тетяна Бовсунівська. – К. : ВПЦ «Київський ун-т», 2010. – 180 с.
12. Бондарева О. Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання / Олена Бондарева. – К. : Четверта хвиля, 2006. – 512 с.

13. Борев Ю. Эстетика. Теория литературы : Энциклопедический словарь терминов / Юрий Борев. – М. : ООО «Издательство «Астрель»» ; ООО «Издательство АСТ», 2003. – 575 с.
14. Бройтман С. Историческая поэтика : хрестоматия-практикум : учеб. пособие / С. Бройтман. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 352 с.
15. Буало Н. Поэтическое искусство / Николо Буало ; перевод Э. Л. Линецкой. – М. : Художественная литература, 1957. – 230 с.
16. Будний В. Порівняльне літературознавство : підручник / Василь Будний, Микола Ільницький. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
17. Быстровъ М. Теорія словесности / М. Быстровъ. – СПб. : Издание А. К. Пурышева, 1904. – 216 с.
18. Введение в литературоведение. Литературное произведение: Основные понятия и термины : учеб. пособие / Л. В. Чернец, В. Е. Хализев, С. Н. Бройтман и др. ; под ред. Л. В. Чернец. – М. : Высшая школа ; Изд. центр «Академия», 2000. – 556 с.
19. Введение в литературоведение: учебник / Г. Н. Поспелов, П. А. Николаев, И. Ф. Волков и др. ; под ред. Г. Н. Поспелова. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Высшая школа, 1988. – 528 с.
20. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
21. Вергилий. Буколики. Георгики. Энеида / перевод с лат., вступ. ст. М. Гаспарова. – М. : Художественная литература, 1979. – 550 с.
22. Верли М. Общее литературоведение / Макс Верли. – М. : Изд-во иностранной литературы, 1957. – 242 с.
23. Веселовский А. Историческая поэтика / Александр Веселовский ; вступ. ст. И. К. Горского ; сост. коммент. В. В. Мочаловой. – М. : Высшая школа, 1989. – 406 с.
24. Веселовский А. Народные представления славян / Александр Веселовский. – М. : АСТ ; АСТ МОСКВА, 2006. – 672 с.

25. Виноградов В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / Владимир Виноградов. – М. : Издательство АН СССР, 1969. – 254 с.
26. Винокур Г. О языке художественной литературы / Григорий Винокур ; сост. Т. Г. Винокур. – М. : Высшая школа, 1991. – 449 с.
27. Винокур Г. Филологические исследования: лингвистика и поэтика / Григорий Винокур ; отв. ред. Г. В. Степанов ; АН СССР, Отдел лит. и языка. – М. : Наука, 1990. – 452 с.
28. Винокур Т. Говорящий и слушающий: варианты речевого поведения / Татьяна Винокур. – М. : Наука, 1993. – 172 с.
29. Волков И. Литература как вид художественного творчества / Иван Волков. – М. : Просвещение, 1985. – 192 с.
30. Вопросы теории и психология творчества : в 2 т. – Т. 1. – Харьков : Типография «Мирный Трудъ», 1911. – 432 с.
31. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика / Ганс-Георг Гадамер. – К. : Юніверс, 2001. – 288 с.
32. Галич О. Історія літературознавства : у 2 ч. : підручник для філологічних спеціальностей / Олександр Галич. – Ч. 1 : Зарубіжне літературознавство. – К. : Шлях, 2006. – 208 с.
33. Галич О. Історія літературознавства : у 2 ч. : підручник для філологічних спеціальностей / Олександр Галич. – Ч. 2 : Українське літературознавство. – Луганськ : СПД Рєзников, 2006. – 160 с.
34. Гачев Г. Содержательность художественных форм. Эпос. Лирика. Драма / Георгий Гачев. – М. : Просвещение, 1968. – 304 с.
35. Гегель Г. Эстетика : в 4 т. / Георг Гегель ; под ред. и предислов. М. Лифшица. – Т. 1. – М. : Искусство, 1968. – 312 с.
36. Гегель Г. Эстетика : в 4 т. / Георг Гегель ; под ред. М. Лифшица. – Т. 3. – М. : Искусство, 1971. – 623 с.
37. Гегель Г. Эстетика : в 4 т. / Георг Гегель ; под ред. М. Лифшица. – Т. 4. – М. : Искусство, 1971. – 620 с.
38. Гей Н. Искусство слова : О художественности литературы / Николай

Гей. – М. : Наука, 1967. – 364 с.

39. Гей Н. Художественность литературы. Поэтика. Стилль / Николай Гей. – М. : Наука, 1975. – 471 с.

40. Гердер И. Избранные сочинения / Иоганн Гердер. – М. ; Л. : Гослитиздат, 1959. – 392 с.

41. Гессень Р. Технические приемы драмы / Р. Гессень. – СПб. : Изд. журнала «Театр и искусство», 1912. – 154 с.

42. Гёте И.-В. Об искусстве / Иоганн-Вольфганг Гёте ; вступ. статья и примечания А. В. Гулыги. – М. : Искусство, 1975. – 623 с.

43. Гетьманець М. Сучасний словник літературознавчих термінів / Михайло Гетьманець. – Х. : Веста ; Ранок, 2003. – 160 с.

44. Гиршман М. Литературное произведение. Теория и практика анализа / Михаил Гиршман. – М. : Высшая школа, 1991. – 160 с.

45. Гром'як Р. Про визначення поетики в світлі естетичної концепції І. Я. Франка / Роман Гром'як // Поэтика : зб. наук. праць ; відп. ред. В. Брюховецький. – К. : Інститут літератури, 1992. – С. 16–21.

46. Довгалевський М. Поэтика (Сад поетичний) / Митрофан Довгалевський ; пер. В. П. Маслюка. – К. : Мистецтво, 1973. – 436 с.

47. Домбровський В. Українська стилістика й ритміка. Українська поетика: навчальна класика / Володимир Домбровський. – Дрогобич : Відродження, 2008. – 488 с.

48. Дремов А. О художественном образе / Анатолий Дремов. – М. : Советский писатель, 1956. – 226 с.

49. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Умберто Еко ; пер. з англ. Мар'яни Гірняк. – Львів : Літопис, 2004. – 384 с.

50. Жирмунский В. Вопросы теории литературы : статьи 1916–1926 гг. / Виктор Жирмунский. – Л. : АCADEMIA, 1928. – 358 с.

51. Жирмунский В. Теория литературы. Поэтика. Стилистика / Виктор Жирмунский. – Л. : Наука, 1977. – 406 с.

52. Житецький П. Вибрані праці. Філологія / Павло Житецький ; АН

УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. Потебні ; упоряд., вступ. ст. і приміт. Л. Масенко. – К. : Наукова думка, 1987. – 327 с.

53. Житецький П. Теорія поезії / Павло Житецький. – К. : Типограф. Окружного штаба. – 1898. – 293 с.

54. Зайцева И. Поэтика современного драматического дискурса / Ирина Зайцева. – М. : Прометей, 2002. – 250 с.

55. Зюмтор П. Опыт построения средневековой поэтики / Поль Зюмтор ; пер. с фр. И. К. Став. – СПб. : Алтея, 2003. – 544 с.

56. Иванюк Б. Поэтическая речь : словарь терминов / Борис Иванюк. – М. : Флинта : Наука, 2007. – 308 с.

57. Изборник Святослава 1073 г. : факсимильное издание. – М. : Книга, 1983. – 266 с.

58. Историческая поэтика. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 368 с.

59. История эстетической мысли : в 6 т. / Институт философии АН СССР ; под ред. В. Бычкова. – Т. 2 : Средневековый Восток. Европа XV–XVIII вв. – М. : Искусство, 1985. – 456 с.

60. Іванишин В. Тезаурус до курсу «Теорія літератури» / Василь Іванишин. – Дрогобич : Вид. фірма «Відродження», 2007. – 112 с.

61. Іванишин В. Нариси з теорії літератури / Василь Іванишин. – К. : Видавничий центр «Академія», 2010. – 256 с.

62. Івашків В. Українська романтична драма 30–80-х років XIX століття : монографія / Василь Івашків. – К. : Наукова думка, 1990. – 142 с.

63. Ільницький М. Порівняльне літературознавство : у 2 ч. / Михайло Ільницький, Василь Будний. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – Ч. 1. – 280 с.

64. Катышева Дж. Вопросы теории драмы: действие, композиция, жанр / Джени Катышева. – СПб. : СПб ГУП, 2001. – 208 с.

65. Качуровський І. Генерика і архітектоніка : у 2 кн. / Ігор

Качуровський. – Кн. 2 : Генерика і архітектоніка – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 376 с.

66. Качуровський І. Генерика і архітектоніка: у 2-х кн. / Ігор Качуровський. – Кн. 1 : Література європейського Середньовіччя. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2005. – 382 с.

67. Квінт Горацій Флакк. Про поетичне мистецтво / Квінт Горацій Флакк ; переклад, передм. та прим. А. Содомори . – К. : Дніпро, 1982. – С. 215–226.

68. Керрол Дж. «Теорія», антитеорія і емпіричне літературознавство / Дж. Керрол // Вопросы литературы. – 2006. – № 1–2. – С. 93–107.

69. Ключек Г. Оптимальна організація літературного твору як чинник його художності / Г. Ключек // Наукові записки. Серія «Філологічні науки (літературознавство)» : збірник наукових праць. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 94. – С. 16–25.

70. Ключек Г. Поетика і психологія / Григорій Ключек. – К. : Т-во «Знання» УРСР, 1990. – 48 с. – (Сер. 6. «Духовний світ людини». – № 7).

71. Ключек Г. Проблеми складу поетки літературного твору / Григорій Ключек // Енергія художнього слова : зб. статей. – Кіровоград : Ред.-вид. від. Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка, 2007. – С. 19–32.

72. Ключек Г. Текст «під мікроскопом»: фрагмент новели Василя Стефаника «Катруся» / Григорій Ключек // Українська мова й література в середніх школах. – 2004. – № 2. – С. 123–136.

73. Кодак М. Поетика як система : літ.-крит. нарис / Микола Кодак. – К. : Дніпро, 1988. – 158 с.

74. Кодак М. Авторська свідомість і класична поетика : монографія / Микола Кодак ; НАН України, Ін-т літ-ри ім. Т. Шевченка. – К. : Фоліант, 2006. – 336 с.

75. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства / Нонна Копистянська. – Львів : ПАІС, 2005. – 368 с.

76. Кормилов С. О критериях художественности / Сергей Кормилов // Принципы анализа литературного произведения. – М. : Просвещение, 1984. – С. 51–71.
77. Кормилов С. Современный словарь-справочник по литературе / Сергей Кормилов ; сост. Т. Д. Венедиктова, Е. В. Волкова, А. И. Журавлева, С. И. Кормилов. – М. : ООО «Фирма»; Изд-во АСТ: ОЛИМП, 2000. – 700 с.
78. Короткий психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. – К. : Вища школа, 1976. – 192 с.
79. Краткая литературная энциклопедия : в 8 т. / гл. ред. А. Сурков. – Т. 2. – М. : Советская энциклопедия, 1967. – 1056 с.
80. Краткая литературная энциклопедия : в 8 т. / гл. ред. А. Сурков. – Т. 4. – М. : Советская энциклопедия, 1967. – 1023 с.
81. Краткая литературная энциклопедия : в 8 т. / гл. ред. А. Сурков. – Т. 8. – М. : Советская энциклопедия, 1975. – 1023 с.
82. Кристева Ю. Избранные труды: Разрушение поэтики / Юлия Кристева. – М., 2004.
83. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту / Марія Крупа. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 416 с.
84. Кудрявцев М. Своє і чуже : Історико-літературознавчі та компаративістичні студії : монографія / Михайло Кудрявцев. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2007. – 368 с.
85. Курціус Е. Європейська література і латинське середньовіччя / Ернст Курціус ; переклад з нім. А. Онишко. – Львів : Літопис, 2007. – 752 с.
86. Лагутин В. Проблема анализа художественного диалога : К прагматической теории драмы / Вячеслав Лагутин. – Кишинев : Штица, 1991. – 97 с.
87. Ламзина А. Заглавие литературного произведения / А. Ламзина // Русская словесность. – 1997. – № 3. – С. 75–80.
88. Лессинг Г.-Э. Избранное / Готхольд-Эфраим Лессинг ; пер. с нем. ; вступ. статья и коммент. А. Гулыги. – М. : Худож. литература, 1980. – 574 с.

89. Лессинг Г.-Э. Избранные произведения / Готхольд-Эфраим Лессинг ; перевод с нем. под ред. А. В. Федорова ; вступ. статья и коммент. Г. М. Фридендер. – М. : Государственное издательство художественной литературы, 1953. – 640 с.

90. Лингвистический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.

91. Литературные манифесты западноевропейских классицистов / под ред. Н. П. Козловой. – М. : Издательство Московского университета, 1980. – 624 с.

92. Литературные манифесты западноевропейских романтиков / вступ. статья и общ. ред. проф. А. С. Дмитриева. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 640 с.

93. Литературный энциклопедический словарь / под общей ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева ; редкол.: Л. Г. Андреев, Н. И. Балашов и др. – М. : Сов. энциклопедия, 1987. – 752 с.

94. Лихачев Д. Поэтика древнерусской литературы / Дмитрий Лихачев. – М. : Наука, 1979. – 352 с.

95. Література. Теорія. Методологія / пер. з польск. С. Яковенка ; упоряд. і наук. ред. Д. Уліцької. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 543 с.

96. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Т. 1. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 608 с.

97. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Т. 2. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с.

98. Лотман Ю. Лекции по структуральной поэтике / Юрий Лотман // Ю. М. Лотман и тартуско-московская семиотическая школа. – М. : Гнозис, 1994. – 257 с.

99. Маслюк В. Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні / Віталій

Маслюк. – К. : Наукова думка, 1983. – 234 с.

100. Матвіїшин В. Український літературний європеїзм : монографія / Володимир Матвіїшин. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 264 с.

101. Михайлов Н. Теория художественного текста : учеб. пособие для студ. фак. высших учеб. завед. / Николай Михайлов. – М. : Изд. центр «Академия», 2006. – 224 с.

102. Мітосек З. Теорія літературних досліджень / Зофія Мітосек ; пер. з польськ. В. Гуменюка, наук. редактор В. І. Іванюк. – Сімферополь : Таврія, 2005. – 408 с.

103. Моклиця М. Основи літературознавства : посібник для студентів / Марія Моклиця. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. – 192 с.

104. Монтень М. Опыты : в 3 кн. / Мишель Монтень ; отв. ред. проф. А. Смирнов. – Кн. 3. – М. ; Л. : Издательство АН СССР, 1960. – 494 с.

105. Мороз З. Проблема конфлікту в драматургії / Захар Мороз. – К. : Рад. письменник, 1961. – 458 с.

106. Мороз Л. Драматургія / Лариса Мороз // Історія української літератури ХІХ століття : у 2 кн. / за ред. акад. М. Г. Жулинського. – Кн. 2. – К. : Либідь, 2005. – С. 595–617.

107. Мороз Л. Класицизм і драматургія Івана Котляревського / Лариса Мороз // Рідний край. – Полтава : ПДПУ імені В. Короленка, 2003. – № 2 (9). – С. 93–98.

108. Мукаржовский Я. Структуральная поэтика / Ян Мукаржовский. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1996. – 480 с.

109. Насенко М. Історія українського літературознавства : підручник / Михайло Насенко. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 360 с.

110. Наливайко Д. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу / Дмитро Наливайко. – К. : Дніпро, 1988. – 395 с.

111. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістики / Дмитро Наливайко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 347 с.

112. Науменко А. Філологічний аналіз тексту : Основи лінгвопоетики : навчальний посібник / Анатолій Науменко. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 416 с.
113. Нестеров И. Теория диалога в русской и западноевропейской культурных традициях / Иван Нестеров, Владимир Хализев // Вестник МУ. Серия 9 «Филология». – 2004. – № 2. – С. 49–63.
114. Нефед В. Размышления о драматическом конфликте / Владимир Нефед. – Минск : Наука и техника, 1970. – 120 с.
115. Николина Н. Филологический анализ текста : учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Наталия Николина. – М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 272 с.
116. Нирё Л. Семиотика и художественное творчество. – М. : Искусство, 1977. – 35 с.
117. Нікітіна А. Лінгвістичний аналіз драматичного твору (на матеріалі п'єси Д. Марковича «Не зрозуміли») / А. Нікітіна, М. Пентиліук, Л. Сугейко // Константи. – 1997. – № 2 (8). – С. 34–38.
118. Обертинська А. Основи теорії драми та сценарної майстерності : навч. пос. для вищих навч. закладів культури і мистецтв / Анжела Обертинська. – К. : ДАККІМ, 2002. – 132 с.
119. Одинцов В. Стилистика текста / Виктор Одинцов. – М. : Наука, 1980. – 264 с.
120. Паві П. Словник театру / Патріс Паві. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 640 с.
121. Пахаренко В. Основи теорії літератури / Володимир Пахаренко. – К. : Генеза, 2007. – 296 с.
122. Платон. Сочинения : в 3 т., 4 кн. / Платон ; пер. с древнегреч. под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Асмуса. – Т. 1 / ред. и вступ. статья А. Лосева. – М. : Мысль, 1968. – 623 с.
123. Платон. Сочинения : в 3 т., 4 кн. / Платон ; пер. с древнегреч. под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Асмуса. – Т. 2. – М. : Мысль, 1970. – Т. 2. – 611 с.

124. Платон. Сочинения : в 3 т., 4 кн. / Платон ; пер. с древнегреч. под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Асмуса. – Т. 3 : в 2 ч. – Ч. 1. – М. : Мысль, 1971. – 685 с.

125. Платон. Сочинения : в 3 т., 4 кн. / Платон ; пер. с древнегреч. под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Асмуса. – Т. 3 : в 2 ч. – Ч. 2. – М. : Мысль, 1972. – 678 с.

126. Погрибный А. Художественный конфликт и развитие современной советской прозы / Анатолий Погрибный. – К. : Высшая школа, Изд-во при киевском университете, 1981. – 200 с.

127. Поэтика : збірник літературознавчих статей / відп. ред. В. С. Брюховецький. – К. : Наукова думка, 1992. – 210 с.

128. Полторацький О. Літературні засоби. Спроби соціологічного аналізу / Олексій Полторацький. – К. : Видавництво України, 1929. – 147 с.

129. Поляков М. В мире идей и образов / Марк Поляков. – М. : Советский писатель, 1983. – 368 с.

130. Поляков М. Вопросы поэтики и художественной семантики / Марк Поляков. – М. : Советский писатель, 1978. – 448 с.

131. Попов П. З історії поезики на Україні (XVII–XVIII ст.) / Павло Попов // Матеріали до вивчення історії української літератури : у 5 т. / упоряд. О. Білецький, Ф. Шолом. – Т. 1 : Давня література. – К., 1959. – С. 392–403.

132. Поспелов Г. Вопросы методологии и поэтики / Геннадий Поспелов. – М. : МГУ, 1983. – 336 с.

133. Поспелов Г. Теория литературы / Геннадий Поспелов. – М. : Высшая школа, 1978. – 351 с.

134. Поспелов Г. Н. Искусство и поэтика / Геннадий Поспелов. – М. : Искусство, 1976. – 614 с.

135. Потенбня А. Теоретическая поэтика / Александр Потенбня. – М. : Высшая школа, 1990. – 344 с.

136. Потенбня О. Естетика і поезика слова : збірник / Олександр

Потебня. – К. : Мистецтво, 1985. – 302 с.

137. Поэтика 1900–1923 : указатель литературы / сост.: И. Я. Айзеншток, И. И. Каганов. – Харьков, 1923. – 15 с.

138. Поэтика древнегреческой литературы / отв. ред. С. С. Аверинцев. – М. : Наука, 1981. – 365 с.

139. Поэтика и история : Литература Австрии и Германии XIX–XX веков : сборник ст. / отв. ред. А. Белоброватов и др. ; Австрийская библиотека в Санкт-Петербурге. – СПб. : Петербург XXI век, 2007. – 231 с.

140. Поэтика и литературная история / отв. ред. А. Натев, Р. Коларов. – София : Изд. на БАН, 1990. – 273 с.

141. Поэтика и политика : альманах / Ин-т экспериментальной социологии РАН ; отв. ред. Н. Шматко. – М. ; СПб. : Ин-т экспериментальной социологии, 1999. – 266 с.

142. Поэтика и стилистика : сборник ст. Ин-та русского языка АН СССР. – М. : Наука, 1991. – Вып. 1 (1989–1990) / под. ред. И. Чупрыны, В. Гольдина. – 278 с.

143. Поэтика и стилистика русской литературы : сборник статей памяти академика В. Виноградова / редкол.: М. Алексеев и др. – Л. : Наука, Ленинградское отделение, 1971. – 459 с.

144. Поэтика и художественный метод в зарубежных литературах : сб. науч. трудов Ташкентского гос. ун-та им. В. Ленина / редкол.: Н. Владимирова. – Ташкент : ТГУ, 1987. – 92 с.

145. Поэтика одного произведения : сборник статей / редкол.: В. Ларцев. – Самарканд, 1977. – 78 с.

146. Поэтика средневековых литератур Востока: традиции и творческая индивидуальность / отв. ред. П. Гринцер, А. Кудемин ; Ин-т мировой литературы им. А. М. Горького. – М. : Наследие, 1994. – 304 с.

147. Поэтика художественного произведения : межвузов. науч. сб. Башк. гос. ун-т им. 40-летия Октября / редкол. В. Сименко и др. – Уфа : БГУ, 1983. – 168 с.

148. Поэтика. Жанры и стиль. – М. : Наука, 1989. – 266 с.
149. Поэтика. История литературы. Лингвистика : сборник к 70-летию В. Иванова / Московский государственный университет им. М. Ломоносова, Ин-т славяноведения РАН ; отв. ред. А. Викасин. – М. : ОГН, 1999. – 799 с.
150. Поэтика: словарь актуальных терминов и понятий / гл. ред. Н. Тамарченко. – М. : Изд-во Кулыгиной ; Infrada, 2008. – 357 с.
151. Поэтическая стилистика : сборник статей Воронежского государственного университета / редкол.: С. Лазутин. – Воронеж : ВГУ, 1982. – 116 с.
152. Прагматика и семантика слова и текста : сборник научных статей / отв. ред. и сост. Л. А. Савелова ; Поморский государственный университет М. В. Ломоносова. – Архангельск : Поморский университет, 2006. – 260 с.
153. Проблеми рецептивної поезики : збірник літературознавчих статей. – Вип. 84. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – 184 с. – Серія «Філологічні науки».
154. Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво / Феофан Прокопович : Філософські твори : у 3 т. – Т. 1. – К. : Наукова думка, 1979. – С. 103–507.
155. Прокопович Ф. Сочинения / Феофан Прокопович ; под. ред. И. П. Еремина. – М. ; Л. : Издательство АН СССР, 1961. – 512 с.
156. Роднянская И. Художественность / И. Роднянская // Краткая литературная энциклопедия : в 8 т. – Т. 8. – М., 1975. – С. 338–345.
157. Сакулин П. К вопросу о построении поэтики / Петр Сакулин // Искусство. – 1923. – № 1. – С. 79–93.
158. Сахновский-Панкеев В. Драма. Конфликт. Композиция. «Сценическая жизнь» / Владимир Сахновский-Панкеев – Л. : Искусство, 1969. – 232 с.
159. Сахновський-Панкєєв В. Драма і театр / Володимир Сахновський-Панкєєв. – К. : Мистецтво, 1982. – 344 с.
160. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.

161. Сивокінь Г. Давні українські поетики / Григорій Сивокінь. – Харків : Акта, 2001. – 166 с.
162. Сивокінь Г. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функції / Григорій Сивокінь. – К. : Фенікс, 2006. – 304 с.
163. Скафтымов А. Поэтика художественного произведения : монография / Александр Скафтымов. – М. : Высшая школа, 2007. – 534 с.
164. Словарь литературоведческих терминов / сост.-ред. Л. И. Тимофеев и С. В. Тураев. – М. : Просвещение, 1974. – 509 с.
165. Словарь поэтических терминов / автор-составитель А. П. Квятковский ; под. ред. С. М. Бонди. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 240 с.
166. Словник лінгвістичних термінів / укл. Д. Ганич, І. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.
167. Смотрицький М. Граматика / Мелетій Смотрицький ; підготовка факсимільного видання та дослідження пам'ятки В. В. Німчука. – К. : Наукова думка, 1979. – 112+[504] с.
168. Софронова Л. Поэтика славянского театра XVII – первой половины XVIII в. Польша, Украина, Россия : монография / Л. Софронова. – М. : Наука, 1981. – 262 с.
169. Сторчак К. Питання поетики драми / Костянтин Сторчак. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1959. – 240 с.
170. Стратий Я. Описание курсов философии и риторики профессоров Киево-Могилянской академии / Я. Стратий, В. Литвинов, В. Андрушко. – К. : Наукова думка, 1982. – 346 с.
171. Тмарченко Н. Теоретическая поэтика : хрестоматия-практикум : учеб. пособие для студентов филол. фак. высш. учеб. заведений / Натан Тмарченко. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 400 с.
172. Тарасенко Н. Деякі питання поетики : посібник для студентів філол. фак. пед. ін-тів / Ніна Тарасенко. – К. : Рад. школа, 1959. – 196 с.

173. Гарнашинська Л. Презумпція доцільності: абрис сучасної літературознавчої концептології : монографія / Людмила Гарнашинська. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 534 с.

174. Театрально-драматичний словник ХХ століття / Анатолій Баканурський, Владислав Корнієнко. – К. : Знання України, 2009. – 319 с.

175. Теоретическая поэтика: понятия и определения ; авт.-сост Н. Тамарченко. – М. : РГГУ, 2002. – 467 с.

176. Теория литературы : учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений : в 2 т. / под ред. Н. Тамарченко. – Т. 1 : Теоретическая поэтика / Н. Тамарченко, В. Тюпа, С. Бройтман. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 368 с.

177. Теория литературы : учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений : в 2 т. / под ред. Н. Д. Тамарченко. – Т. 2 : Историческая поэтика / С. Бройтман. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 368 с.

178. Теорія драми в історичному розвитку : хрестоматія ; заг. ред. та передмова О. І. Білецького. – К. : Мистецтво, 1950. – 627 с.

179. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Б. Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 531 с.

180. Тимофеев Л. Основы теории литературы / Леонид Тимофеев. – М. : Просвещение, 1966. – 478 с.

181. Ткаченко А. Презентація репрезентації / Анатолій Ткаченко // Літературна Україна. – 2010. – 22 липня. – С. 7.

182. Ткаченко А. Анормативність як норма літературного процесу / Анатолій Ткаченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского : научный журнал : Серия «Филология. Социальные коммуникации». – Сімферополь, 2010. – Т. 23 (62). – № 1. – С. 63–67.

183. Ткаченко А. Мистецтво слова : Вступ до літературознавства :

підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів / Анатолій Ткаченко – К. : ВПЦ «Київський університет», 2003. – 448 с.

184. Ткаченко А. Поетика: на спіралі свої? / Анатолій Такаченко // Поетика : зб. наук. праць / відп. ред. В. С. Брюховецький. – К. : Інститут літератури, 1992. – С. 21–40.

185. Ткачук О. Наратологічний словник / Олександр Ткачук. – Тернопіль : Астон, 2000. – 173 с.

186. Тодоров Цв. Поэтика / Цветан Тодоров ; пер. А. К. Жолковского // Структурализм: «за» и «против» : сб. статей. – М., 1975. – С. 37–113.

187. Томашевский Б. Теория литературы. Поэтика : учеб. пособие / Борис Томашевский. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 334 с.

188. Тынянов Ю. Поэтика. История литературы. Кино / Юрий Тынянов ; подг. изд. и комментарии Е. А. Тоддеса, А. П. Чудакова, М. О. Чудаковой. – М. : Наука, 1977. – 572 с.

189. Тюпа В. Художественность литературного произведения: вопросы типологии / Владимир Тюпа. – Красноярск : Изд. Красноярского ун-та, 1987. – 217 с.

190. Удалов В. Поетика драматичного твору: на матеріалі драматургії А. П. Чехова : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.08 / Володимир Удалов ; Київський ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 1993. – 32 с.

191. Успенский Б. Поэтика композиции / Борис Успенский. – М. : Искусство, 1970. – 225 с.

192. Феофраст. Характеры / Феофраст ; перевод, статья и примечания Г. А. Стратановского. – Л. : Наука, 1974. – 124 с.

193. Фесенко Э. Теория литературы : учебное пособие / Эмилия Фесенко. – М. : Эдиториал УРСС, 2005. – 336 с.

194. Франко І. Зібрання творів у 50 т. / Іван Франко. – Т. 28 : Літературно-критичні праці (1890–1892) ; упоряд. та комент. Н. Р. Мазепи, О. В. Мишанича, Г. А. Нудьги та ін. – К. : Наукова думка, 1980. – 440 с.

195. Франко І. Зібрання творів у 50 т. / Іван Франко. – Т. 29 : Літературно-критичні праці (1893–1895) ; упоряд. та комент. Л. А. Гаєвська, П. П. Гонтря та ін. – К. : Наукова думка, 1981. – 664 с.
196. Франко І. Зібрання творів у 50 т. / Іван Франко. – Т. 31 : Літературно-критичні праці (1897–1899) ; упоряд. та комент. Ю. Булавського та ін. – К. : Наукова думка, 1981. – 596 с.
197. Франко І. Зібрання творів у 50 т. / Іван Франко. – Т. 35 : Літературно-критичні праці (1903–1905) ; упоряд. та комент. Н. О. Вишневської, М. С. Грицюти та ін. – К. : Наукова думка, 1982. – 512 с.
198. Франко І. Зібрання творів у 50 т. / Іван Франко. – Т. 41 : Літературно-критичні праці (1890–1910) ; упоряд. та комент. В. Кречотня, Т. Третяченка та ін. – К. : Наукова думка, 1984. – 678 с.
199. Франко І. Про театр і драматургію / Іван Франко. – К. : Вид. АН УРСР, 1957. – 240 с.
200. Фрейденберг О. Поэтика сюжета и жанра : Период античной литературы / Ольга Фрейденберг. – Л. : Худож. литература, 1936. – 454 с.
201. Фридлиндер Г. Поэтика русского реализма. Очерки о русской литературе XIX века / Георгий Фридлиндер. – Ленинград : Наука, 1971. – 294 с.
202. Хализев В. Драма как род литературы (поэтика, генезис, функционирование) / Владимир Хализев. – М. : Изд-во МГУ, 1986. – 260 с.
203. Хализев В. Драма как явление искусства / Владимир Хализев. – М. : Искусство, 1978. – 240 с.
204. Хализев В. Теория литературы / Владимир Хализев. – М. : Высшая школа, 1999. – 373 с.
205. Холодов Е. Композиция драмы / Ефим Холодов. – М. : Искусство, 1957. – 234 с.
206. Хрестоматія з теорії драми : Особливості драматичного мистецтва від античних часів до початку XIX ст. / упоряд П. П. Нестеровський. – К. : Мистецтво, 1978. – 183 с.

207. Хрестоматія з теорії драми : Особливості драматичного мистецтва XIX–XX ст. / упоряд. П. П. Нестеровський. – К. : Мистецтво, 1988. – 224 с.
208. Шаповал М. Інтертекст у світлі рампи : монографія / Мар'яна Шаповал. – К. : Автограф, 2009. – 351 с.
209. Шкловский В. Избранное : в 2 т. / Виктор Шкловский. – Т. 1. – М. : Художественная литература, 1983. – 639 с.
210. Шоу Б. О драме и театре / Бернард Шоу. – М. : Издательство иностранной литературы, 1963. – 600 с.
211. Якобсон Р. Вопросы поэтики. Постскрипtum к одноименной книге / Роман Якобсон // Работы по поэтике. Постскрипtum к одноименной книге. – М. : Искусство, 1987. – С. 80–98.

УДК 821. 161.2-2

Самостійна підготовка студентів з теорії літератури: *методичні рекомендації* / Світлана Ковпик. – Кривий Ріг, 2013. – 48 с.

Навчальне видання

Світлана Іванівна Ковпик

Самостійна підготовка студентів з теорії літератури:

методичні рекомендації

для студентів-філологів заочної форми навчання

Підписано до друку

Формат Папір офсетний. Друк офсетний.

Обл.-вид. арк. – 3,4. Ум. друк.

Тираж – 300 прим. Зам.

Видавництво ПП «Видавничий дім»

Свідоцтво ДК

вул. Тухачевського, 26, м. Кривий Ріг, 50063

Друкарня СПД Щербенок С.Г.

Свідоцтво ДП № 126-р від 12.10.2004.

вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027

